

KRÓTKIE DONIESIENIA**SHORT COMMUNICATIONS****591. Roślinożerna entomofauna zasiedlająca czeremchę amerykańską (*Prunus serotina* EHRH., 1788) na Dolnym Śląsku**

The herbivorous insect fauna of the black cherry, *Prunus serotina* EHRH., 1788, in Lower Silesia

KEY WORDS: Hemiptera, Lepidoptera, Coleoptera, black cherry, *Prunus serotina*, herbivorous insects, Lower Silesia, Poland.

Pierwsze rośliny czeremchy amerykańskiej (*Prunus serotina* EHRH.) zostały sprowadzone z Ameryki Północnej do Europy na początku XVII w. Masowe nasadzenia na przełomie XIX i XX wieku sprawiły, że gatunek ten stał się stałym elementem fitocenozy leśnych i zaczął wykazywać cechy rośliny inwazyjnej, zwłaszcza na siedliskach ubogich (STARFINGER i in. 2003: Biol. Inv., 5: 323-335). Wydaje się, że okres zadomowienia się nowej rośliny był wystarczający do nawiązania stosunków troficznych z przedstawicielami rodzimej entomofauny. Wysoki stopień pokrewieństwa *P. serotina* EHRH. z rodzimą czeremchą zwyczajną (*Prunus padus* L.) (BORTIRI i in. 2001: Syst. Bot., 26: 797-807) może przyczynić się, w przypadku mszyc o istotnym znaczeniu gospodarczym, do poszerzenia spektrum żywicieli zimowych. Potwierdzają to obserwacje jesiennych migrantek *Myzus persicae* (SULZ.) zakładających kolonie na pędach *P. serotina* (WILKANIEC, BOROWIAK-SOBKOWIAK 2003: Aphids and Other Hemipterous Insects, 9: 189-192).

Biorąc pod uwagę wciąż trwający proces kształtowania się zależności pomiędzy roślinnym przybyszem a rodzimymi wrogami naturalnymi, dokonano czasowego zestawienia roślinożerne entomofauny *Padus serotina*. Poniższy wykaz 23 gatunków żerujących na omawianej roślinie sporządzono na podstawie własnych obserwacji prowadzonych na terenie Dolnego Śląska: w Nadleśnictwie Lubin (NOWAKOWSKA, HALAREWICZ 2006: EJPAU, 9, 1: 5, 13) oraz w Nadleśnictwie Wołów i lasach komunalnych Wrocławia.

APHIDIDAE

Rhopalosiphum padi (LINNAEUS, 1758) – Wrocław (UTM: XS47): 10–20 X 2010.

CICADELLIDAE

Empoasca vitis (GOETHE, 1875) – Wołów (XS18): 17 VI – 24 VII 2009, 20 VII – 9 IX 2010.

COCCIDAE

Eulecanium tiliae (LINNAEUS, 1758) – Wołów (XS18): 22 IV – 19 VI 2009, 28 IV – 30 VI 2010.

MIRIDAE

Lygus rugulipennis (POPPIUS, 1911) – Wołów (XS18): 20 VII – 18 IX 2009, 7 VII – 3 IX 2010.

Lygus pratensis (LINNAEUS, 1758) – Wołów (XS18): 20 VII – 18 IX 2009, 7 VII – 3 IX 2010.

GEOMETRIDAE

Erannis defoliaria (CLERK, 1759) – Lubin (WT70): 1 V – 4 VI 2003.

Hemitea aestivaria (HUBNER, 1789) – Lubin (WT70): 1–16 V 2003.

Lomographa bimaculata (FABRICIUS, 1775) – Lubin (WT70): 1–16 VI 2003.

Lycia hirtaria (CLERK, 1759) – Lubin (WT70): 1 V – 17 VII 2003; Wołów (XS18): 20 V – 20 VII 2009, 10–17 VI 2010.

LASIOCAMPIDAE

Malacosoma neustrium (LINNAEUS, 1758) – Lubin (WT70): 1 VI 2003.

LYMANTRIIDAE

Euproctis similis (FUESLY, 1775) – Lubin (WT70): 26 VI – 17 VII 2003; Wołów (XS18): 22 IV – 9 VI 2009, 8 V – 10 VI 2010.

Lymantria dispar (LINNAEUS, 1758) – Wołów (XS18): 20 V – 9 VI 2009.

NOCTUIDAE

Acronicta rumicis (LINNAEUS, 1758) – Lubin (WT70): 16 V 2003.

Brachionycha nubeculosa (ESPER, 1785) – Wołów (XS18): 20 V – 9 VI 2009.

Diloba caeruleocephala (LINNAEUS 1758) – Lubin (WT70): 1–23 V 2003.

Oryza antiqua (LINNAEUS, 1758) – Lubin (WT70): 16 V – 17 VII 2003.

ATTELABIDAE

Rhynchites cupreus (LINNAEUS, 1758) – Lubin (WT70): 1–2 V 2003; Wołów (XS18): 20–30 V 2009.

CHRYSOMELIDAE

Gonioctena quinquepunctata (FABRICIUS, 1787) – Lubin (WT70): 22 IV – 2 V 2003, 3 VI 2003; Wołów (XS18): 22 IV – 20 V 2009, 29 VI – 20 VII 2009, 28 IV – 30 V 2010; Wrocław (XS47): 22 IV – 20 V 2009, 29 VI – 20 VII 2009, 28 IV – 30 V 2010.

CURCULIONIDAE

Phyllobius arborator (HERBST, 1797) – Lubin (WT70): 23–25 V 2003; Wołów (XS18): 20 V – 20 VII 2009, 10 VI – 20 VII 2010.

Phyllobius pyri (LINNAEUS, 1758) – Wołów (XS18): 20 V – 20 VII 2009, 10 VI – 20 VII 2010.

Phyllobius argentatus (LINNAEUS, 1758) – Lubin (WT70): 10 V 2003; Wołów (XS18): 20 V – 20 VII 2009, 10 VI – 20 VII 2010.

Furcipes rectirostris (LINNAEUS, 1758) – Lubin (WT70): 26 IV – 16 V 2003; Wołów (XS18): 20–30 V 2009, 30 VII 2009, 28 IV – 20 V 2010.

SCARABEIDAE

Phyllopertha horticola (LINNAEUS, 1758) – Lubin (WT70): 1–6 VI 2003.

592. Przyczynek do poznania bionomii *Euheptaulacus villosus* (GYLLENHAL in SCHONHERR, 1806) (Coleoptera: Scarabaeoidea) w Górach Świętokrzyskich

Contribution to the bionomy of *Euheptaulacus villosus* (GYLLENHAL in SCHONHERR, 1806) (Coleoptera: Scarabaeoidea) in the Świętokrzyskie Mts.

KEY WORDS: Coleoptera, Scarabaeoidea, *Euheptaulacus villosus*, bionomy, Świętokrzyskie Mts., Poland.

Euheptaulacus villosus (GYLL.) jest gatunkiem znanym z nielicznych stanowisk w Polsce. Z Gór Świętokrzyskich był już wykazany (BIDAS 1998: Wiad. entomol., 16, 3-4: 231). Znajdowano go tutaj na Górze Zelejowej w okolicach Chęciny.

Obecnie stwierdzono jego liczne występowanie w podobnym środowisku – na południowym, kserotermicznym zboczcu wzgórza w Korzecku (ad Chęciny).

Larwy *E. villosus* znajdowano w glebie typu rędzina, pokrywającej kilkucentymetrową warstwą skałę wapienną, między korzeniami traw, często w towarzystwie mrówek. Z zebranych 10 IV 2006 larw uzyskano pierwsze imagines po upływie około czterech tygodni. Ich wyląg trwał od 8 V 2006 do 14 V 2006. Z larw znalezionych 2 V 2006 wyhodowano postacie dorosłe 29 i 30 V 2006.

Poczwarki znaleziono w terenie w dniu 29 V 2006, a 10 VI 2006 znajdowano niewybarwione chrząszcze w kolebkach poczwarkowych.

Ogółem wyhodowano około 30 osobników, o długości ciała 3,5 – 4 mm.

Zebrane i wyhodowane okazy znajdują się w kolekcji autora.

Marek BIDAS, Kielce

593. Nowe stanowiska interesujących gatunków żuków (Coleoptera: Scarabaeoidea) – *Aphodius immundus* CREUTZER, 1799 i *Aphodius reyi* REITTER, 1892

New localities of interesting scarab-species (Coleoptera: Scarabaeoidea) – *Aphodius immundus* CREUTZER, 1799 and *Aphodius reyi* REITTER, 1892

KEY WORDS: Coleoptera, Scarabaeoidea, *Aphodius immundus*, *Aphodius reyi*, new localities, Poland.

Podczas badań nad chrząszczami koprofagicznymi stwierdzono występowanie dwóch interesujących gatunków z nadrodziny Scarabaeoidea na niżej wymienionych stanowiskach. Wszystkie okazy zebrane zostały przez autora i znajdują się w jego kolekcji.

Aphodius immundus CR.

– Wyżyna Lubelska: Świerże ad Dorohusk (UTM: FB87), 23 V 2004 – 2 exx.

– Wyżyna Małopolska: Stradów ad Kazimierza Wielka (DA68), 8 VI 2003 – 1 ex.

A. immundus występuje w miejscach ciepłych, o lessowym lub piaszczystym podłożu. Areał jego występowania obejmuje środkową i południową Europę oraz północną Afrykę, a poprzez Azję Środkową sięga aż po Mongolię i Syberię. W Polsce znany z nielicznych stanowisk.

Aphodius reyi REITT.

– Wyżyna Małopolska: Kamień Plebański ad Sandomierz (EB51): 22 IX 1998 – 1 ex., 27 IX 1998 – 1 ex., 8 X 2000 – 1 ex., det. M. BUNALSKI.

– Góry Świętokrzyskie: Cedzyna ad Kielce (DB73), 12 IV 2010 – 1 ex.

A. reyi REITT. podawany był jedynie ze środkowej i południowej części Europy oraz z Turcji. W Polsce znany jest zaledwie z kilku stanowisk i traktowany jako gatunek występujący bardzo lokalnie. Jest gatunkiem nowym dla Gór Świętokrzyskich.

Materiał dowodowy został zebrany przez autora i znajduje się w jego zbiorze.

Marek BIDAS, Kielce

594. Stwierdzenie *Aulonogyrus concinnus* (KLUG, 1834) (Coleoptera: Gyridae) w dolinie środkowej Wisły

Aulonogyrus concinnus (KLUG, 1834) (Coleoptera: Gyridae) recorded in the middle section of the Vistula valley

KEY WORDS: Coleoptera, Gyridae, *Aulonogyrus concinnus*, record, distribution area, vulnerable species, Poland.

Prowadząc badania bentosu kanałów przemysłowych, stwierdziliśmy bardzo rzadki w Polsce i Europie Środkowej gatunek krętaka – *Aulonogyrus concinnus*:

– Wyżyna Lubelska: Puławy - Zarzeczce (51°27'03" N, 21°57'04" E, UTM: EC60), kanał od Wisły do Zakładów Azotowych Puławy (około 1.1 km jego biegu od Wisły). Temperatura wody: 12.2°C, pH: 8.38, przewodnictwo elektrolityczne: 638 $\mu\text{S}\cdot\text{cm}^{-1}$, nurt: 0.33 $\text{m}\cdot\text{s}^{-1}$, zawiesina: 15.7 $\text{mg}\cdot\text{dm}^{-3}$, węgiel organiczny: 6.9 $\text{mg C}\cdot\text{dm}^{-3}$, azotany: 5.3 $\text{mg}\cdot\text{dm}^{-3}$, surfaktanty: 3.9 $\text{mg}\cdot\text{dm}^{-3}$, ChZT₅: 16.8 $\text{mg O}_2\cdot\text{dm}^{-3}$, BZT₅: 9.6 $\text{mg O}_2\cdot\text{dm}^{-3}$.

Materiał: 6 V 2011 – 1 ♂, złowiony czerpakiem hydrobiologicznym w strefie przybrzeżnej, nad dnem mulistym, wśród pędów *Mentha aquatica* L.

A. concinnus to chrząszcza reofilny i potamofilny, do niedawna znany w Polsce z kilku stanowisk (okolice Gdańska, Szczecin, Pruszcz Gdański, okolice Przemysła). Były to dane sprzed 70–160 lat. Na czerwonej liście chrząszczy Polski (PAWŁOWSKI i in. 2002: [W:] GŁOWACIŃSKI (red): Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce. Inst. Ochr. Przyr. PAN, Kraków: 88-120) umieszczono go w kategorii VU (gatunek narażony).

Od roku 1998 pojawiają się dane z regionu lubelskiego. Dotąd *A. concinnus* wykazano tu z kilkunastu stanowisk leżących w dolinach: środkowego Bugu (od Gołębi do Kodnia) oraz środkowego i dolnego Wieprza (okolice Łęcznej i Kocka). Współcześnie jest to jedyny znany obszar występowania gatunku w Polsce, występowania stabilnego i miejscami licznego (szczególnie w Bugu) – dlatego należy dążyć do lepszego rozpoznania jego granic. Nowe dane są z tego punktu widzenia bardzo ważne, gdyż dotyczą trzeciej dużej doliny rzecznej i rozszerzają znane granice obszaru o około 40 km ku zachodowi.

Można założyć, że obecność *A. concinnus* w Puławach jest związana z Wisłą. Jego rozwój w kanale nie jest wykluczony, nawet mimo złych wartości części parametrów jakości wody, ale takie stanowiska utrzymują się raczej dzięki zasilaniu przez populację z siedlisk optymalnych. Dlatego pilnym zadaniem jest penetracja Wisły pod kątem występowania, rozmieszczenia i potencjalnych zagrożeń omawianego gatunku.

Paweł BUCZYŃSKI, Zakł. Zool. UMCS, Lublin

Edyta BUCZYŃSKA, Robert STRYJECKI,

Kat. Zool., Ekol. Zwierząt i Łowiectwa Uniw. Przyr., Lublin

595. Nowe stanowiska *Mordellaria aurofasciata* (COMOLLI, 1837) (Coleoptera: Mordellidae) w Polsce

New records of *Mordellaria aurofasciata* (COMOLLI, 1837) (Coleoptera: Mordellidae) in Poland

KEY WORDS: Coleoptera, Mordellidae, *Mordellaria aurofasciata*, new records, SE Poland.

Rodzaj *Mordellaria* ERMISCH, 1950 reprezentowany jest w Europie przez jeden gatunek – *Mordellaria aurofasciata* (COMOLLI, 1837). Gatunek ten, występuje głównie w południowej Europie, na północ dociera do Niemiec, Polski i Ukrainy. Ostatnio wykazany został z Norwegii (HANSEN, SAGVOLDEN 2007: Norw. J. Entomol., **54**: 75-80). W Polsce bardzo rzadki, przez dłuższy czas znany tylko z okolic Przemyśla (BURAKOWSKI i in. 1987: Kat. Fauny Pol., **XXIII**, **14**: 1-309), następnie podany z doliny Wisły (BOROWIEC, KUBISZ 1999: Pol. Pismo Ent., **68**, **3**: 283-317) oraz Białowieskiego PN (BOROWSKI 2001: [W:] SZUJECKI (red.): Próba szacunkowej waloryzacji lasów Puszczy Białowieskiej metodą zooindykacyjną. SGGW, Warszawa: 287-317; BYK 2001: [W:] SZUJECKI (red.): Próba szacunkowej waloryzacji lasów Puszczy Białowieskiej metodą zooindykacyjną. SGGW, Warszawa: 333-367; BYK i in. 2006: [W:] SZUJECKI (red.): Zooindication-based monitoring of anthropogenic transformations in Białowieża Primeval Forest. SGGW, Warszawa: 325-397). Chrząszcze są ciepłolubne, spotyka się je na kwiatach roślin baldaszkowatych, stosach drewna i pniakach drzew liściastych (obserwacje autora). Bionomia słabo poznana. Postacie doskonałe wyhodowano z martwych gałęzi głogu, leszczyny i jabłoni (BOROWIEC 1996: Fauna Polski, **18**: 1-191). *Mordellaria aurofasciata* uznana została za gatunek zagrożony – kategoria EN (PAWŁOWSKI i in. 2002: [W:] GŁOWACIŃSKI (red.): Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce. Inst. Ochrony Przyrody PAN, Kraków: 88-110).

Poniżej podaję nowe stanowiska *Mordellaria aurofasciata* zlokalizowane na Pogórze Dynowskim w Beskidzie Wschodnim:

- Brzozów-Podlesie (UTM: EA70), 5 VII 2001 – 1 ex., 16 VII 2004 – 1 ex., 3 VIII 2010 – 1 ex., skraj lasu mieszanego, stanowisko nasłonecznione, na próchniejącym stosie drewna liściastego, leg. D. TWARDY;
- Humniska (mała strona) (EA70) ad Brzozów, 5 VII 2009 – 1 ex., nasłoneczniona luka w lesie bukowym, na próchniejącym pniaku bukowym, leg. D. TWARDY.

Okazy dowodowe znajdują się w kolekcji autora.

Dariusz TWARDY, Brzozów

596. Nowe stanowiska *Melandrya barbata* (FABRICIUS, 1787) w Polsce (Coleoptera: Melandryidae)

New localities of *Melandrya barbata* (FABRICIUS, 1787) in Poland (Coleoptera: Melandryidae)

KEY WORDS: Coleoptera, Melandryidae, *Melandrya barbata*, new records, Poland.

Melandrya barbata (FABR.) swym zasięgiem obejmuje głównie środkową część Europy. Na północ dociera do Anglii, Danii, południowych prowincji Szwecji oraz Finlandii i Karelii. Na południe do północnej części Włoch i Bośni. W Polsce jest gatunkiem bardzo rzadko po-

ławianym, a większość danych o jego występowaniu oparta jest na dawnych stwierdzeniach sprzed ponad 70 lat. Według „Katalogu Fauny Polski” (BURAKOWSKI i in. 1987: Kat. Fauny Pol., XXIII, 14: 1-309) gatunek ten znany był dotychczas z południowych krain: Dolny i Górny Śląsk, Wzgórza Trzebnickie, Sudety Zachodnie i Wschodnie, Beskid Zachodni i Wschodni, Bieszczady i Tatry. Ogólnikowo podawany był z «Prus», «Śląska», «Karpat» i «Hrabstwa Kłodzkiego». Jedynym nowszym stanowiskiem są Bieszczady, gdzie został odłowiony przez BURAKOWSKIEGO na zboczu Bukowego Berda. Wykazany także przez KNIEPHOFA z Rokitnicy (CF51) na podstawie 2 exx. z 1919 i 1925 roku (BERCIO, FOLWACZNY 1979: Verzeichnis der Käfer Preußens. Verlag Parzeller & Co. Fulda. 369 ss.). Ponadto niedawno podano nowe stanowiska tego gatunku z Wyżyny Krakowsko-Wieluńskiej, Beskidu Wschodniego i Tatr, na podstawie okazów odłowionych w końcu XIX i na początku XX wieku (KUBISZ i in. 2010: Pol. J. ent., 79: 107-138). Współcześnie znany jest z jednego okazu odłowionego w Puszczy Białowieskiej, w pobliżu szkółki leśnej (BYK i in. 2006: [W:] SZUJECKI (red): Zoo-indication – based monitoring of anthropogenic transformation in Białowieża Primeval Forest. Warsaw Agricultural University Press: 325-397).

M. barbata związana jest z pniami i gałęziami martwych drzew liściastych, w szczególności buków, olch, lip, brzoź i jesionów (BURAKOWSKI i in. 1987: ibid.). Śniadek ten należy prawdopodobnie do chrząszczy mycetofagicznych, ponieważ zaobserwowano żerowanie imago na kolczaku (*Hydnum* sp.) (TRELLA 1939: Pol. Pismo ent., 16-17: 59-86).

Omawiany gatunek zastał umieszczony na polskiej czerwonej liście zwierząt w kategorii VU – narażony (PAWŁOWSKI i in. 2002: [W:] GŁOWACIŃSKI (red): Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce. Inst. Ochr. Przyr. PAN, Kraków: 88-120).

Poniżej podajemy kolejne dwa współczesne i zarazem nowe stanowiska tego gatunku z terenu Polski:

- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Smoszew ad Krotoszyn (UTM: XT72), otulina Rezerwatu Przyrody „Smoszew”, 22 IV – 25 V 2009 – 1 ex., odłowiony do żółtej miski zawieszanej na wysokości 4 m w 150-letnim drzewostanie dębowym, leg. R. PLEWA et J. HILSZCZAŃSKI, coll. R. PLEWA,
- Pojezierze Mazurskie: Puszcza Borecka, Wolisko vic. (EE79), 27 V 2011 – 1 ex. na leżącej spróchniałej kłodzie, leg. et coll. K. KOMOSIŃSKI.

Karol KOMOSIŃSKI, Kat. Zool, Wydz. Biologii UWM, Olsztyn
Radosław PLEWA, Jacek HILSZCZAŃSKI,
Zakład Ochrony Lasu, IBL, Sękocin Stary

597. Występowanie *Boros schneideri* (PANZER, 1796) (Coleoptera: Boridae) w południowo-wschodniej Polsce

The occurrence of *Boros schneideri* (PANZER, 1796) (Coleoptera: Boridae) in south-east Poland

KEY WORDS: Coleoptera, Boridae, *Boros schneideri*, faunistic, Góry Sanocko-Turczańskie Mts., SE Poland.

Boros schneideri (PANZER) to skrajnie rzadko spotykany chrząszcz z obejmującej w faunie światowej zaledwie 4 gatunki rodziny ponurkowatych (Boridae), blisko spokrewnionej z czarnuchowatymi (Tenebrionidae) (STEBNICKA 1991: Klucze oznacz. Owad. Pol., XIX, 91: 1-93). Potencjalny zasięg jego występowania obejmuje całą północną część Palearktyki od

Wielkiej Brytanii po Japonię (LÖBL, SMETANA 2008: Catalogue of Palearctic Coleoptera. Vol. 5. Apollo Books, Strenstrup. 670 ss.), ale w wielu regionach prawdopodobnie wyginął (dotyczy to w szczególności zachodniej i środkowej, a także środkowo-wschodniej części Europy). Jest leśnym gatunkiem reliktowym (relikt siedliskowy) utrzymującym się jedynie w lasach o wysokim stopniu naturalności, cechujących się znaczną obfitością i różnorodnością mikrosiedlisk saproksylicznych. Z tych powodów umieszczony został (z kategorią EN – zagrożony) na „Czerwonej liście zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce” (PAWŁOWSKI i in. 2002: [W:] GŁOWACIŃSKI (red.): 88-110) oraz w „Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt – Bezkręgowce” (KUBISZ 2004: [W:] GŁOWACIŃSKI, NOWACKI (red.): 139-140), a ponadto ujęto go w załączniku II Dyrektywy Siedliskowej UE. W Polsce i wielu innych krajach Europy objęty jest prawną ochroną.

W Polsce do tej pory wykazany został z Puszczy Białowieskiej, Gór Świętokrzyskich, Tatr, Pojezierza Mazurskiego i okolic Przemyśla (Gór Sanocko-Turczańskich). Warto jednak zaznaczyć, że aktualne jego występowanie potwierdzone stosunkowo częstymi obserwacjami dotyczyło tylko Puszczy Białowieskiej – dane z Tatr, Pojezierza Mazurskiego i Gór Świętokrzyskich to doniesienia historyczne odnoszące się odpowiednio do końca XIX, początków XX i lat 50. XX wieku. Historyczne dane z okolic Przemyśla pochodzą z lat dwudziestych XX wieku (TRELLA 1923: Pol. Pismo ent., 2: 12-19; TRELLA 1938: Ochr. Przyr., 17: 203-209; TRELLA 1939: Pol. Pismo ent., 16-17: 59-86) i opierają się na trzech imagines zebranych w masywie Turnicy koło Arłamowa. Prócz prezentowanych niżej, współczesnych stwierdzeń *B. schneideri* w Górach Sanocko-Turczańskich, w ostatnich latach gatunek ten znaleziony został także na Płaskowyżu Suchedniowskim (NW część Puszczy Świętokrzyskiej) (BUCHHOLZ, BIDAS [w przygotowaniu]).

Większość obserwacji została przeprowadzona w ramach działań realizowanych przez Fundację Dziedzictwo Przyrodnicze, której działania koncentrują się na promocji i ochronie przyrody Pogórza Przemyskiego i Gór Sanocko-Turczańskich, objętych w zdecydowanej większości granicami obszarów Natura 2000 „Ostoja Przemyska” i „Góry Słonne”. Badania nad występowaniem podkorowych chrząszczy saproksylicznych prowadzono od września 2011 do września 2012 roku. Polegały one głównie na przeszukiwaniu środowisk podkorowych martwych drzew (stojących, powalonych, złamanych i ściętych, głównie iglastych). W wyniku przeprowadzonych poszukiwań zaobserwowano ponad 100 larw *B. schneideri*, w różnym stadium rozwoju oraz szczątki imago.

Wszystkie obserwacje pochodzą z mezoregionu fizyczno-geograficznego Góry Sanocko-Turczańskie (wg podziału na krainy przyjętego w „Katalogu Fauny Polski”, leżą na obszarze Beskidu Wschodniego).

Zastosowano następujące skróty: AM – Andrzej MELKE, ASz – Anna SZEWKIENICZ, LB – Lech BUCHHOLZ, ŁK – Łukasz KOKA, ŁS – Łukasz SYNOWIECKI, MD – Magda DOŁOMISIEWICZ, MO – Małgorzata OSSOWSKA, RM – Radosław MICHALSKI, SF – Sylwia FUDALI, TO – Tomasz OLBRYCHT, obs. – obserwował(a), larv. – larwa/larwy, exuv. larv. – wylinka larwy.

Wykaz stanowisk

Nadleśnictwo Bircza:

- Leśnictwo Jureczkowa: oddz. 184n (UTM: FV28), 10 IX 2011 – 1 larv., jodła – *Abies alba* MILL., obs. TO; oddz. 190dx (FV18), 15 IX 2011 – 1 larv., jodła, obs. ŁK; oddz. 184n (FV28), 27 IX 2011 – 1 larv., jodła, obs. TO et ASz; oddz. 189a (FV18), 27 IX 2011 – 1 larv., jodła, obs. ŁK; oddz. 189a (FV18), 27 IX 2011 – 1 larv., jodła, obs. ŁK; oddz. 204s (FV18), 30 IX 2011 – 1 larv., jodła, obs. ŁK.

- Leśnictwo Leszczyny: oddz. 155b (FV29), 4 X 2011 – 1 larv., jodła, obs. ŁK; oddz. 148b (FV29), 5 X 2011 – 1 larv., jodła, obs. ŁK; oddz. 123g (FV19), 9 X 2011 – 1 larv., obs. ŁK.
- Leśnictwo Wojtkówka: oddz. 119d (FV19), 6 X 2011 – 1 larv., jodła, obs. ŁK.
- Leśnictwo Arłamów: oddz. 155d (FV29), 21 IX 2012 – 1 larv., 1 exuv. larv., 1 pokrywa owada dorosłego, stos drewna przy drodze (na śródleśnej łące/ugorze), sosna – *Pinus silvestris* L., obs. LB et MO.

Nadleśnictwo Ustrzyki Dolne:

- Leśnictwo Brzegi: oddz. 113d (FV17), 4 VIII 2012 – 2 larv., śródleśna składnica drewna przy drodze, modrzew – *Larix decidua* MILL., obs. MD et AM; 11 VIII 2012 – 31 larv., modrzew, obs. AM, ASz et TO; 22 VIII 2012 – 2 larv., sosna, obs. TO; 6 IX 2012 – ca 100 larv., 2 exuv. larv., modrzew i sosna, obs. RM et TO.

Z uwagi na stwierdzenie tak dużej liczby larw przez Fundację Dziedzictwo Przyrodnicze, Radosław MICHALSKI zwrócił się z prośbą do Nadleśnictwa Ustrzyki Dolne o przeniesienie drewna stosowego zasiedlonego przez *Boros schneideri* w miejsce skąd zostało ono pozyskane. Po kontroli drewna zgromadzonego na składnicy, przeprowadzonej przez drugiego z autorów z udziałem pracowników Nadleśnictwa Ustrzyki Dolne oraz R. MICHALSKIEGO, wybrano 2,5 m³ drewna sosny i modrzewia, które zostało przeniesione do lasu na Górze Orlik.

- Leśnictwo Brzegi: Góra Orlik, oddz. 129g (FV17), 22 VIII 2012 – 1 larv., jodła, obs. TO; Góra Orlik, oddz. 142a (FV17), 22 VIII 2012 – 1 larv., sosna, obs. TO; Góra Radiów Wierch, oddz. 103a (FV27), 29 IX 2012 – 5 larv., jodła, obs. AM et TO.
- Leśnictwo Bandrów: oddz. 175a (FV27), 31 VIII 2012 – 1 larv., sosna, obs. SF et ŁS.
- Leśnictwo Stebnik: oddz. 118d (FV27), 21 IX 2012 – 1 larv., śródleśna składnica drewna przy drodze, jodła (dłużyca), obs. LB.
- Kolonia Bandrów (FV27) ad Bandrów Narodowy, 21 IX 2012 – 1 larv., stos drewna przy drodze (poza lasem, na łące/ugorze), sosna, obs. LB.

Materiał dowodowy stanowią fotografie, które znajdują się w posiadaniu autorów.

Brak obserwacji żywych osobników dorosłych (późnym latem, jesienią i na przedwiośniu) przy stosunkowo licznych obserwacjach larw, potwierdza skryty tryb życia imagines, oraz wskazuje, że ich zimowanie odbywać się może również w innych niż rozwój larw mikrosiedliskach, np. pod odstającą korą w dość suchym próchnie różnych gatunków drzew iglastych i liściastych – podobnie jak ma to miejsce w przypadku niektórych innych podkorowych saproksylobiontów, takich jak np. *Lacon lepidopterus* (PANZ.), czy *Cucujus cinnaberinus* (SCOP.). Istnieją też podstawy by przypuszczać, że zimowanie to może odbywać się również gromadnie (SZUJECKI 1958: Zesz. nauk. SGGW, Leśn., 1: 83-93).

Biorąc pod uwagę charakter i stopień zachowania naturalności lasów występujących na terenach przyległych do badanego (Pogórze Przemyskie, Bieszczady, Beskid Niski) przypuszczać można, że *B. schneideri* występuje także tam. Tezę tę potwierdzać może fakt występowania omawianego gatunku w Bieszczadach ukraińskich (MATELEŚKO 2011: [W:] Červona Kniha Ukrajinських Karpat, tvarynnyj svit. Użhorod: 79). Wskazane jest zatem przeprowadzenie odpowiednich badań, w szczególności na obszarach Natura 2000 zlokalizowanych w wyżej wspomnianych regionach.

Lech BUCHHOLZ, Świętokrzyski PN, Bodzentyn
Tomasz OLBRYCHT, Uniw. Rzeszowski, Rzeszów
Andrzej MELKE, Kalisz

598. Nowe stanowisko *Elenchus tenuicornis* (KIRBY, 1815) (Strepsiptera: Elenchidae) w Polsce

New record of *Elenchus tenuicornis* (KIRBY, 1815) (Strepsiptera: Elenchidae) in Poland

KEY WORDS: Strepsiptera, Elenchidae, faunistics, twisted-wing parasites, new records, fauna of Poland.

Elenchus tenuicornis (KIRBY, 1815) należy do enigmatycznego rzędu wachlarzokrzydłych, którego miejsce w filogenezie owadów przez długi czas pozostawało zagadką. Najnowsze badania molekularne popierają tezę o bliskim pokrewieństwie Strepsiptera z chrząszczami (LONGHORN i in. 2010: Mol. Phyl. Evol., **55**: 846-859; MCKENNA, FARRELL 2010: PLoS ONE, **5**, 7: e11887). Larwy obu płci i neoteniczne samice wspomnianego gatunku pasożytują na pluskwiakach z rodziny Delphacidae. Dorosłe samce są wolnożyjące, ale po przepoczwarczeniu żyją jedynie kilka godzin i nie pobierają pokarmu (KATHIRITHAMBY 2009: Ann. Rev. Ent., **54**: 227-249). *Elenchus tenuicornis* jest pasożytem o szerokim spektrum gospodarzy, z udokumentowanymi przypadkami pasożytnictwa na 42 gatunkach piewików (KATHIRITHAMBY 1989: Syst. Entomol., **14**: 41-92). Gatunek ten jest bardzo zmienny morfologicznie i uznawany za relatywnie pospolitego przedstawiciela europejskich wachlarzokrzydłych (KINZELBACH 1978: Die Tierwelt Deutschlands, **65**: 1-166; POHL 1993: Mitt. Dtsch. Ges. allg. angew. Ent., **8**: 457-461). *E. tenuicornis* był wykazywany w Polsce na terenie Pojezierza Pomorskiego, Pojezierza Mazurskiego, Niziny Mazowieckiej i Niziny Sandomierskiej (HUFLEJT, LIANA 2004: Nowy Pam. Fizjogr., **3**, 1-2: 61-80). Ostatnio pojedynczy samiec został zebrany przez autora w Sudetach Zachodnich:

– Huta 8 km NW Bystrzyca Kłodzka (UTM: XR07), N 50.32922° E 16.54467°, 5 VII 2011 – 1♂, łąka rajgrasowa, leg. Marek L. BOROWIEC.

Osobnik około godziny 17 wylądował na kolorowej powierzchni mapy topograficznej. Jest to pierwsze stwierdzenie tego gatunku w Polsce południowo-zachodniej. Materiał dowodowy znajduje się w kolekcji autora (Davis, Kalifornia, USA).

Marek L. BOROWIEC, Dept. of Entomology, Davis, USA